

**Nota**  
**Vosselaar – Hommelweg**

Liesbeth Claessens

Bornem  
2020

## Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Liesbeth Claessens

Identificatie van de bekrachtigde archeologienota die het uitgestelde vooronderzoek als maatregel  
bevatte: 5468

All-Archeo bvba  
Woestijnstraat 45  
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer  
D/2020/12.807/66

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

## Inhoudsopgave

1	Inleiding .....	4
2	Verslag resultaten proefsleuvenonderzoek .....	5
2.1	Administratieve gegevens .....	5
2.2	Archeologische voorkennis .....	7
2.3	Onderzoeksopdracht .....	8
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden .....	8
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	8
2.3.3	Werkwijze en strategie.....	10
2.4	Assessmentrapport .....	16
2.4.1	Methoden, technieken en criteria bij het assessment.....	16
2.4.2	Assessment van de vondsten .....	16
2.4.3	Assessment van stalen .....	16
2.4.4	Conservatie assessment .....	16
2.4.5	Assessment van de landschappelijke ligging.....	16
2.4.6	Assessment van sporen .....	23
2.4.7	Assessment van het onderzochte gebied.....	28
2.4.8	Interpretatie, beschrijving van de potentiële kennis, waardering en afweging noodzaak verder onderzoek .....	29
3	Samenvatting.....	31
4	Bibliografie .....	32
4.1	Publicaties .....	32
4.2	Websites.....	32
5	Bijlagen .....	33
5.1	Archeologische periodes .....	33
5.2	Plannenlijst .....	33
5.3	Fotolijst.....	33
5.4	Tekeningenlijst .....	34
5.5	Dagrapporten .....	34
5.5.1	Dagrapporten proefsleuvenonderzoek: projectcode 2020E7.....	34
5.6	Sporenlijst.....	35

## 1 Inleiding

Deze nota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m<sup>2</sup> of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m<sup>2</sup> of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,<sup>1</sup> zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.<sup>2</sup> Het onderzoek volgt op een archeologienota waaruit de noodzaak van bijkomend archeologisch vooronderzoek bleek.<sup>3</sup>

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

---

<sup>1</sup> <https://geo.onroerenderfgoed.be>

<sup>2</sup> <https://geo.onroerenderfgoed.be>

<sup>3</sup> Cléda/Hellinx 2017

## 2 Verslag resultaten proefsleuvenonderzoek

### 2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2020E7

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Betrokken actoren en specialisten met vermelding van hun rol of functie: Liesbeth Claessens (veldwerkleider) en Jef Kennis (assistent-archeoloog)

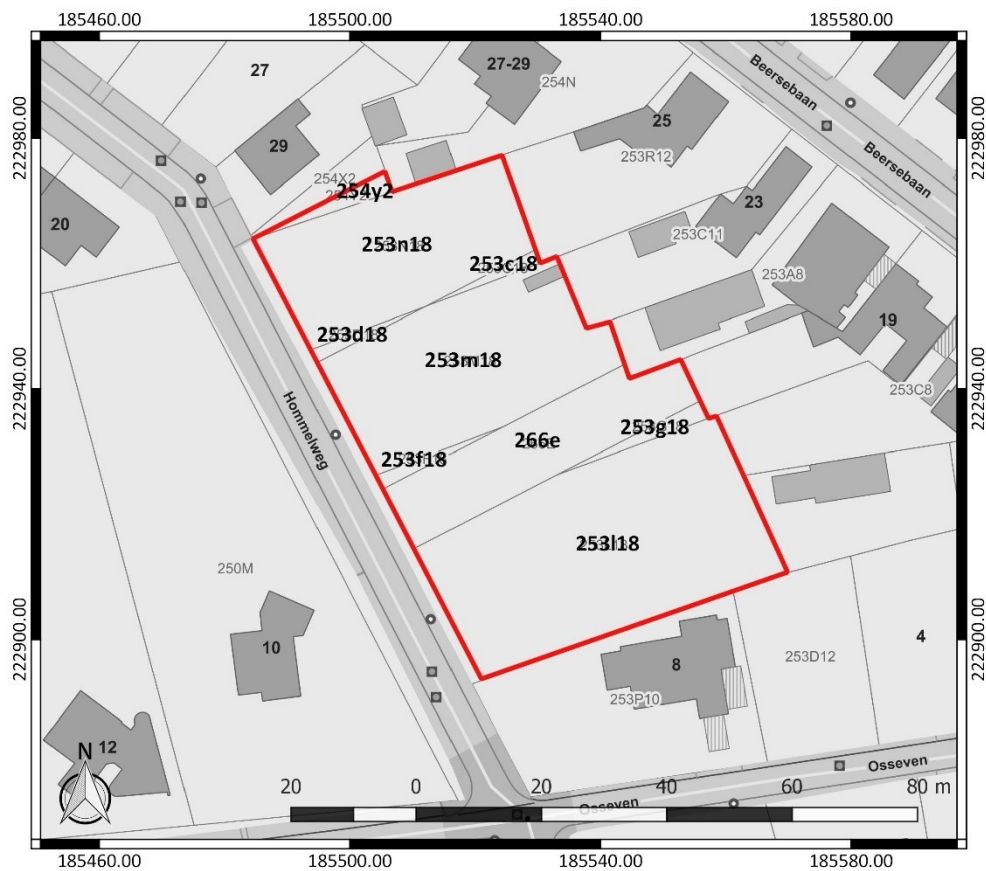
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Vosselaar, Hommelweg, Hommelweg

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 185482, 222963
- 185524, 222977
- 185570, 222910
- 185518, 222896

Kadastrale percelen: Vosselaar, Afdeling 1, sectie A, nummers 253c18, 253d18, 253f18, 253g18, 253l18, 253m18, 253n18, 254y2, 266e

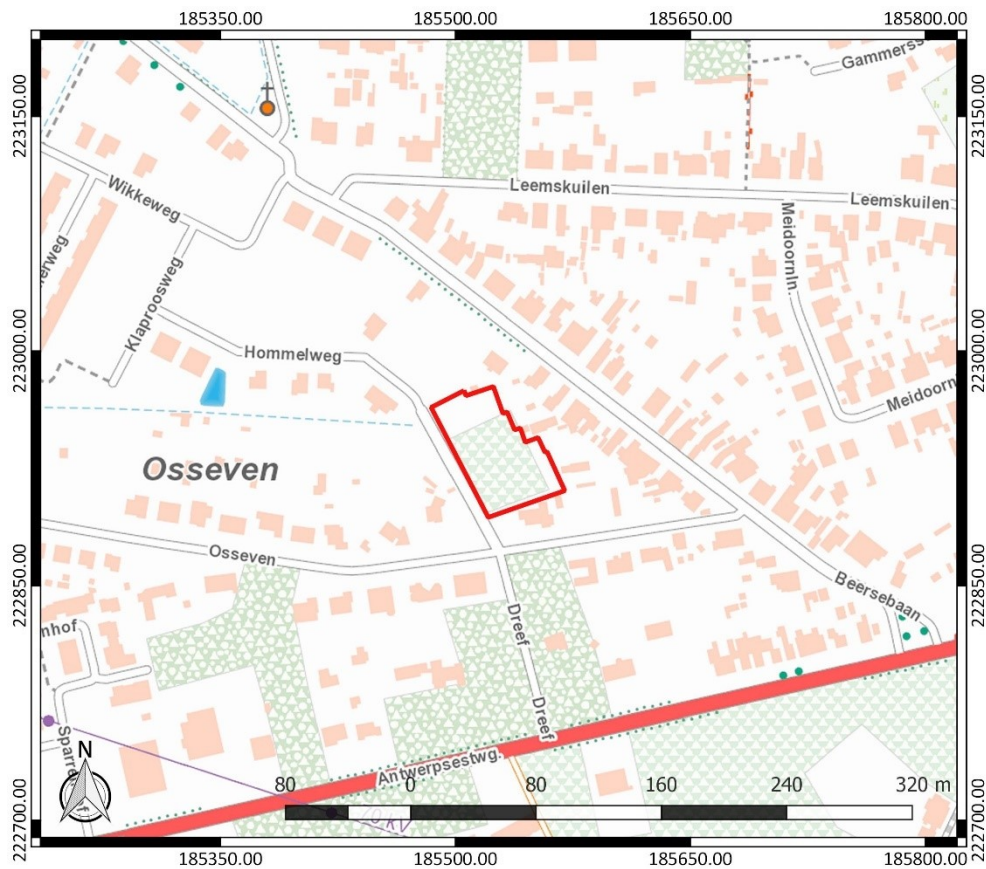
Kadastraal plan:



Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 3702 m<sup>2</sup>

Topografische kaart:



Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 05/05/2020 - 08/05/2020

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: proefsleuvenonderzoek, nieuwe tijd, nieuwste tijd, paalsporen, kuilen, greppel, verstoringen, bebossing.

Verstoorde zones: Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek uit 2017 werd reeds vastgesteld dat er zich in de noordelijke helft van het onderzoeksgebied een vijver bevond (Figuur 3). Deze was ondertussen leeg, waardoor vastgesteld kon worden dat deze bestond uit een betonnen kuip van ca. 1,30 m diep. Rekening houdend met de diepte van het archeologisch niveau op de rest van het terrein (zie verder), kan dus met zekerheid gesteld worden dat het archeologisch niveau ter hoogte van de vijver volledig verstoord is.



Figuur 3: Foto van de vijver ten tijde van het landschappelijk bodemonderzoek (2017)

## 2.2 Archeologische voorkennis

Er werd reeds een bureauonderzoek (projectcode 2017H145) en een landschappelijk booronderzoek (projectcode 2017J267) uitgevoerd. Het bureauonderzoek toonde aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein en de vele gekende archeologische waarden in de ruime omgeving. Ze wijzen er op dat resten uit de steentijd tot en met de middeleeuwen aanwezig kunnen zijn op het terrein. In de ruime omgeving is sprake van een sterke vertegenwoordiging van sporen van bewoning uit de ijzertijd en uit de volle middeleeuwen.

Gezien binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is, werd een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd. Daaruit bleek een matig tot goed bewaarde bodemopbouw aanwezig. Door landbouwactiviteiten is de bovenzijde van het bodemarchief opgenomen in de ploeglaag. De kans is klein dat steentijd artefactensites in situ bewaard zijn gebleven. De vastgestelde bewaring van de bodem was wel van die aard dat archeologische sporen nog aanwezig konden zijn op het terrein. Daarom was de uitvoering van bijkomend archeologisch vooronderzoek aangewezen, na het rooien van de bomen.<sup>4</sup>

---

<sup>4</sup> Cléda/Hellinx 2017, 30

## 2.3 Onderzoeksopdracht

Doel van het proefsleuvenonderzoek is nagaan of er zich archeologische resten bevinden binnen het onderzoeksgebied, om de afweging te kunnen maken wat de versturende impact is van de geplande bodemingreep.

### 2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Onderzoeksvragen zijn de volgende:

- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

Randvoorwaarden: niet van toepassing.

### 2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit zeven loten voor eengezinswoningen (Figuur 4). De woningen worden aangelegd langs de reeds bestaande wegenis. De aanleg van woningen betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, liggen in het kader van de verkaveling nog niet vast. Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een negatieve invloed op het aanwezige bodemarchief zullen hebben.<sup>5</sup>

Ondertussen werd het bestaande bos geroid voor de aanvang van het proefsleuvenonderzoek.

---

<sup>5</sup> Cléda/Hellinx 2017, 8-9



Provincie : ANTWERPEN  
 Arrondissement : TURNHOUT  
 Gemeente : VOSSelaar  
 Sectie : A - 1° afdeling  
 Nummers : delen van 253S12, 253D11, 253V12, 253B12, 254W

LOT	KADASTRAAL NUMMER	OPPERVLAKTE
1	253S12 deel, 254W deel	+ -03 a 96 ca
2	253S12 deel, 253D11 deel	+ -04 a 20 ca
3	253S12 deel, 253D11 deel	+ -04 a 66 ca
4	253D11 deel, 253V12 deel	+ -04 a 89 ca
5	253D11 deel, 253V12 deel, 253B12 deel	+ -05 a 31 ca
6	253V12 deel, 253B12 deel	+ -05 a 75 ca
7	253B12 deel	+ -08 a 32 ca

## VERKAVELINGSONTWERP

De oppervlakte en afmetingen van de loten zijn slechts benaderend.  
 Een definitieve opmeting van de loten zal uitgevoerd worden na aflevering van de verkavelingsvergunning.

Schaal : 1/500

### LEGENDE

- + 26.74 peil maaiveld TAW
- 26.74 peil dorpel TAW
- ▲ veelhoekspunt
- IP inspectieput rioleringsstelsel
- straatkolk
- OVP openbare verlichtingspaal
- E kast elektriciteit
- BK brandkraan
- SW sleutelmond water
- TV TV distributie
- SB straatnaambord
- 1 opnamepunt foto
- afsluiting betonplaten
- houten afsluiting met betonpalen
- gebouw
- constructie
- rijweg in betonstraatstenen
- perceelsgrens
- rooilijn
- kadastrale grens
- strook voor hoofdgebouwen
- SVB strook voor bijgebouwen

Aldus opgemeten en in plan gebracht door ondergetekende,  
 Klaus Raeymaekers, landmeter - expert, beëdigd door  
 de Rechtbank van Eerste Aanleg van Turnhout  
 Inschrijvingsnummer LAN 04 0111

Beerse, 21 januari 2016



Studiebureau RAEYMAEKERS bvba  
 Pastoriestraat 14 | B-2340 Beerse  
 Tel. +32 14 61 70 08 | Fax +32 14 61 72 46  
 vastgoed@raeymaekers.info | www.raeymaekers.info



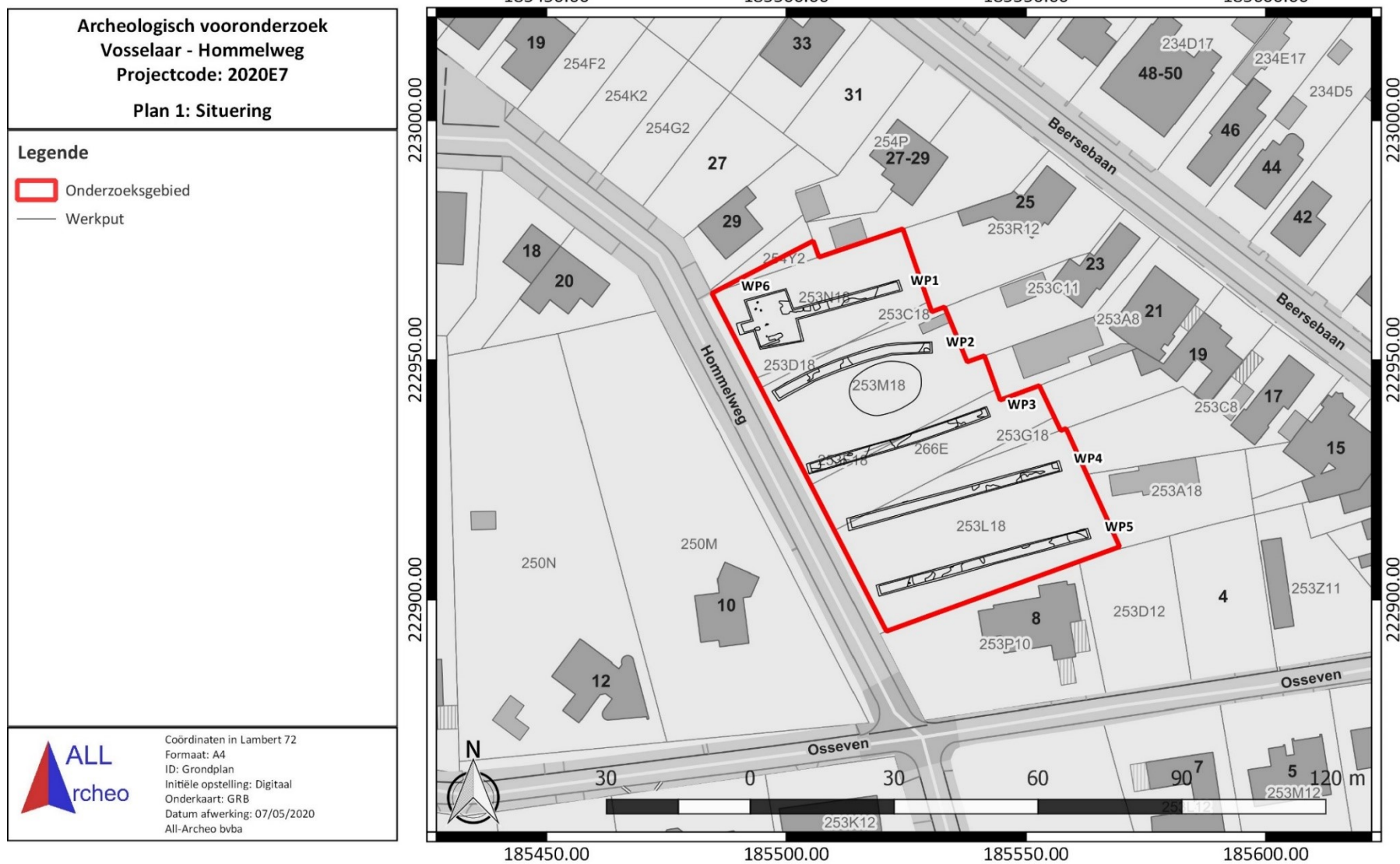
DOSSIER 14.161 VO  
 PLAN 1/4

Figuur 4: Ontwerpplan (Studiebureau Raeymaekers bvba)

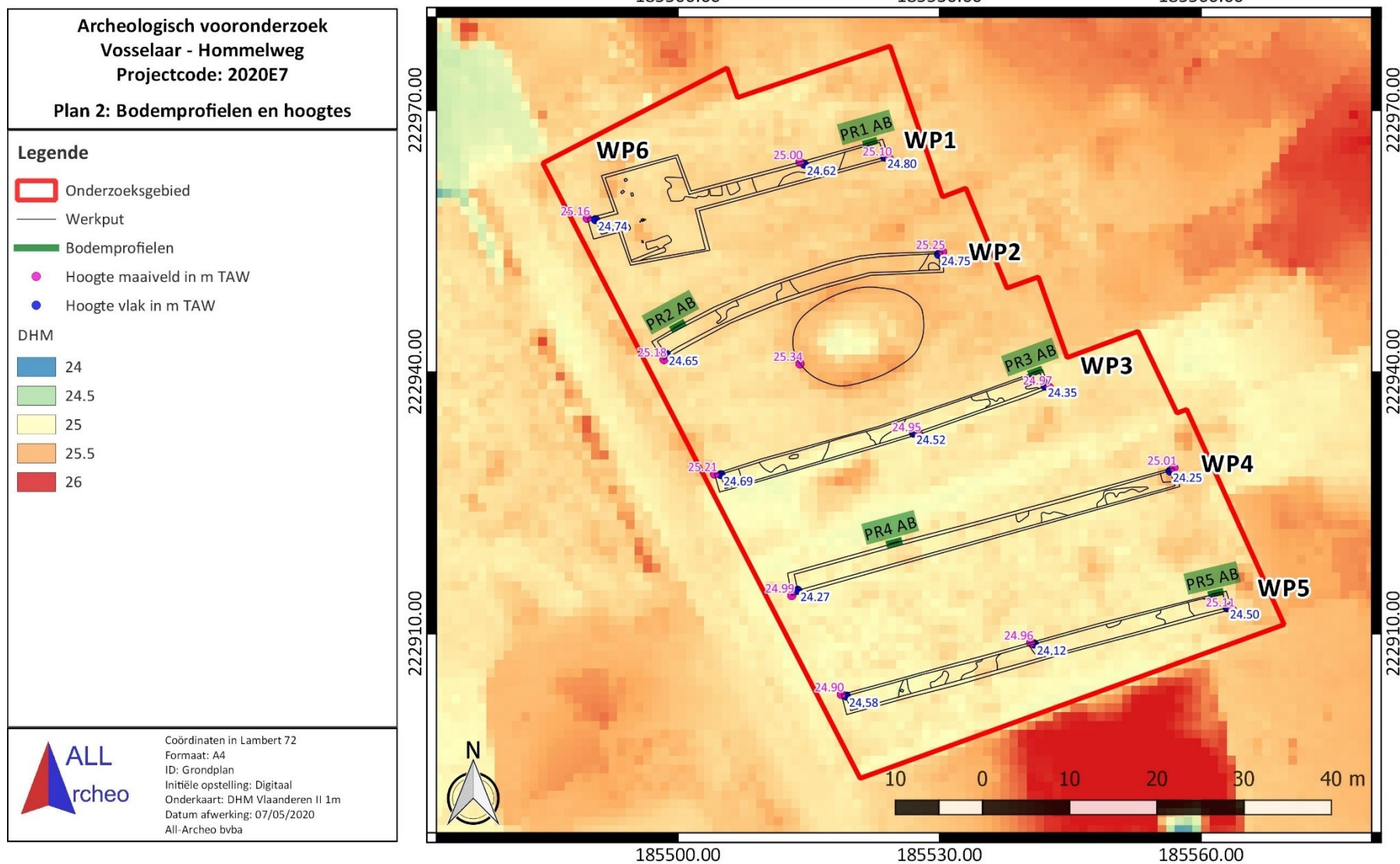
### 2.3.3 Werkwijze en strategie

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Het is de meest geschikte onderzoeksmethode om het nodige inzicht te bieden in de aard, de omvang, de bewaringstoestand en het potentieel van het aanwezige bodemarchief. De proefsleuven lagen parallel aan elkaar, hadden een breedte van 2 m en werden machinaal aangelegd. Er werden zes werkputten (vijf proefsleuven en een kijkvensters) aangelegd (Figuur 5). Het archeologisch niveau bevond zich in de noordelijke helft tussen 30 en 53 cm onder het maaiveld of op een hoogte tussen 24,62 en 24,80 m TAW. In de zuidelijke helft van het terrein bevond het archeologisch niveau zich iets dieper, tussen 52 en 84 cm onder het maaiveld of een hoogte tussen 24,12 en 24,69 m TAW (Figuur 6). In totaal werden er 26 sporen geregistreerd (Figuur 7 - Figuur 9).

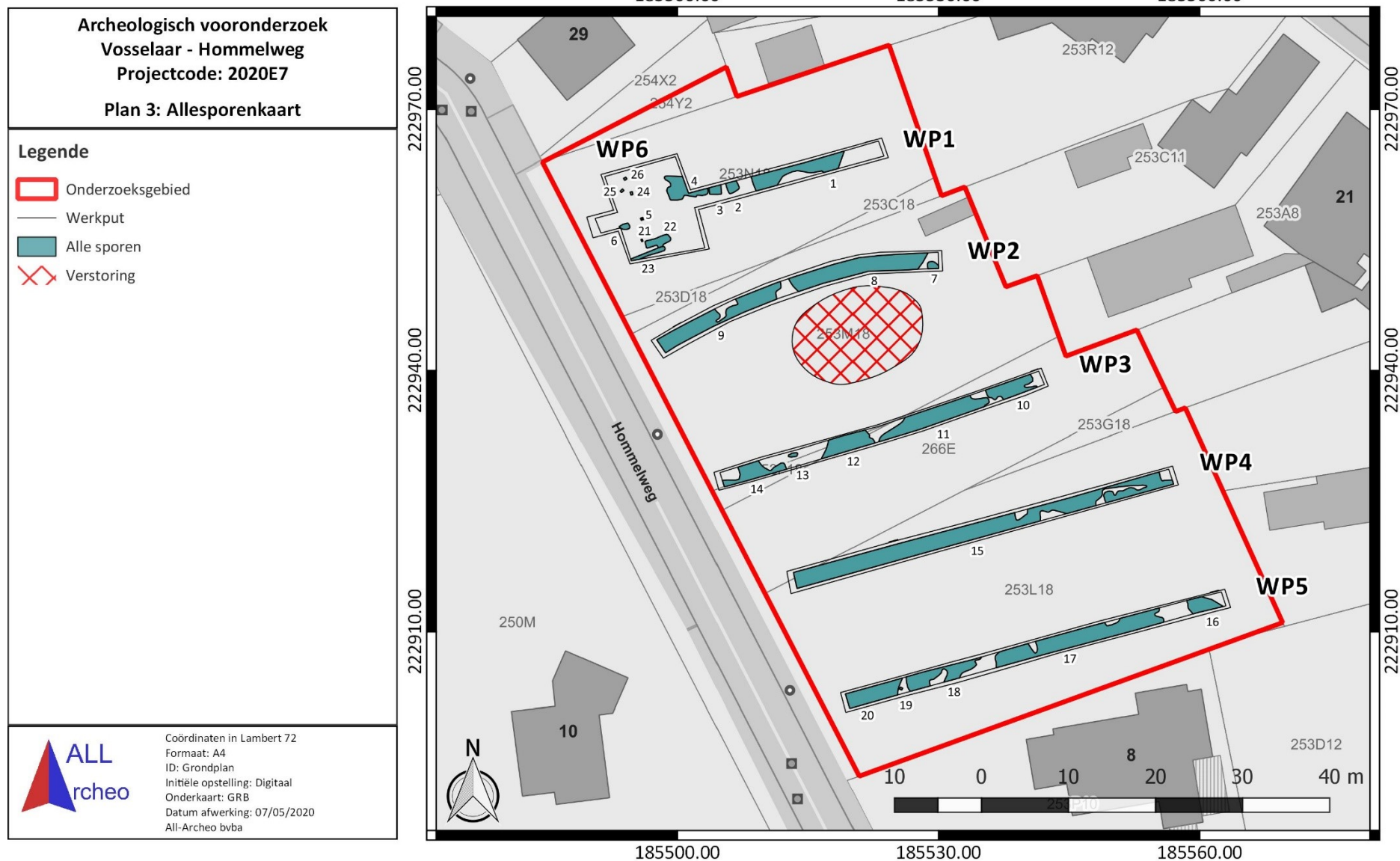
De diepte van het bovenste niveau waarop sporen of vondstenconcentraties aanwezig zijn, werd door de veldwerkleider bepaald op basis van de vraagstelling en onderzoeksdoelen uit de melding. De inplanting van kijkvensters werd bepaald tijdens het veldwerk, bijvoorbeeld in functie van nader onderzoek van aangetroffen archeologische sporen of van zones die 'leeg' leken.



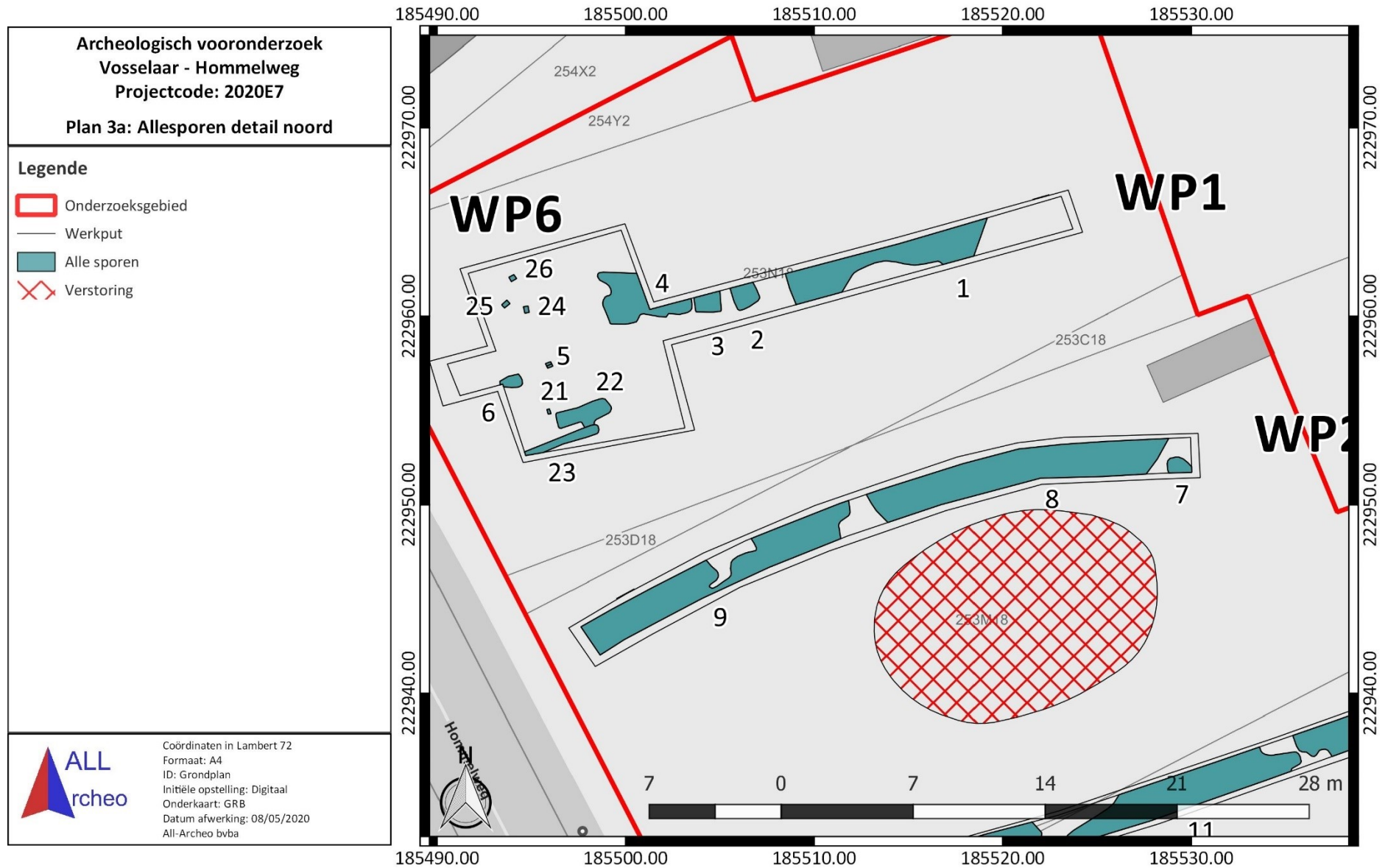
Figuur 5: Situeringkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)



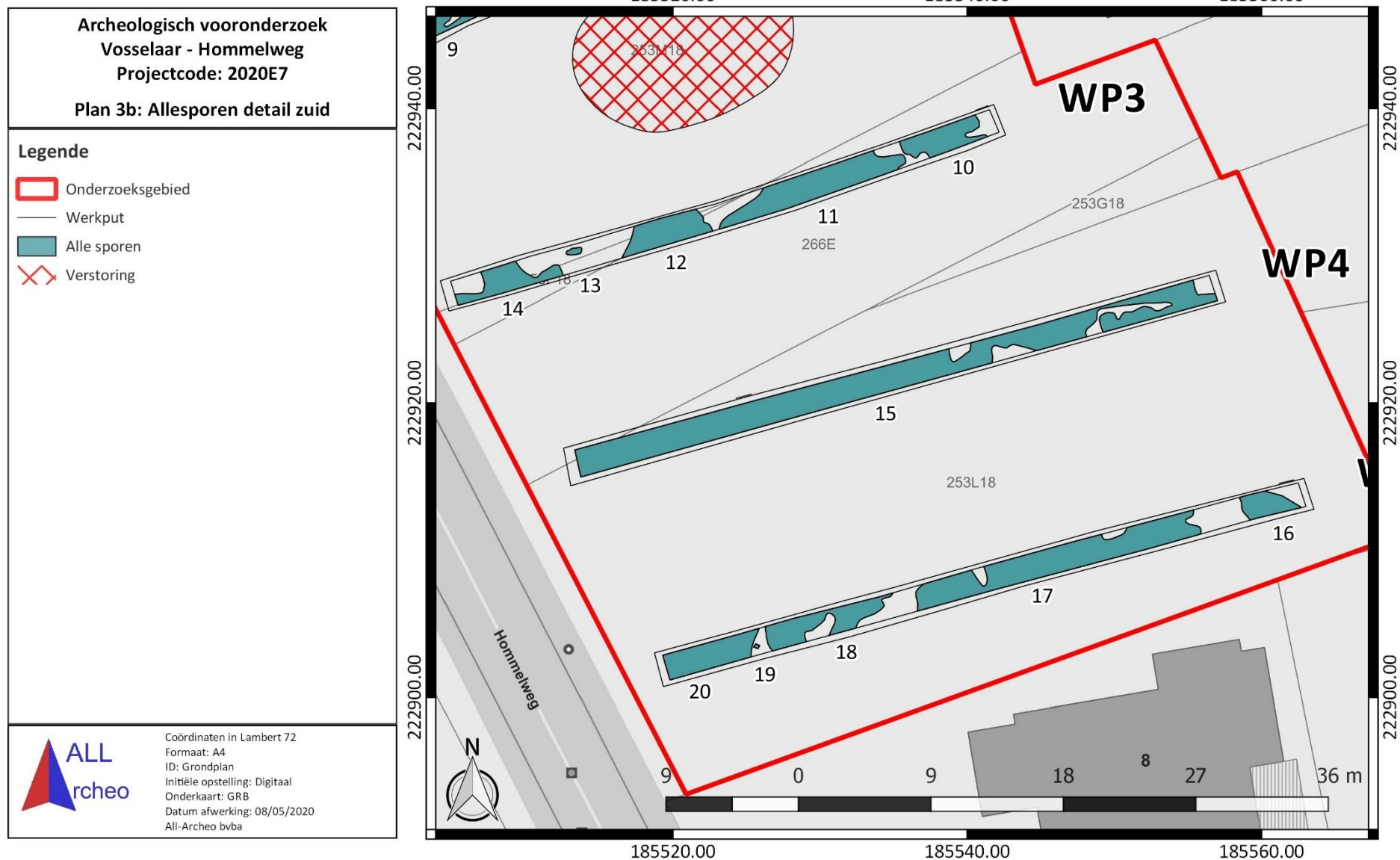
Figuur 6: Locatie bodemprofielen en hoogtes in m TAW, weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II 1m ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 7: Allesporenkaart, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 8: Detail allesporenkaart noord, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 9: Detail allesporenkaart zuid, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

## 2.4 Assessmentrapport

### 2.4.1 Methoden, technieken en criteria bij het assessment

Er werden geen vondsten aangetroffen. Er zijn geen archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht dienden te worden. Het conservatie-assessment is niet van toepassing omdat geen vondsten aangetroffen werden. Het assessment van de sporen werd uitgevoerd op basis van de plannen, profieltekeningen, foto's en spoorbeschrijvingen.

Door middel van proefsleuven en een kijkvenster werd een oppervlakte opgelegd van 561 m<sup>2</sup>. Dit is 15,15 % van de te onderzoeken zone (zie 2.1).

### 2.4.2 Assessment van de vondsten

Er werden geen vondsten geregistreerd tijdens het onderzoek. Daarom werd geen alle vondstenkaart opgesteld.

### 2.4.3 Assessment van stalen

Er zijn geen archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht dienden te worden. Er is dus geen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig.

### 2.4.4 Conservatie assessment

Er werden geen vondsten geregistreerd tijdens het onderzoek. Daarom is een conservatie assessment niet van toepassing.

### 2.4.5 Assessment van de landschappelijke ligging

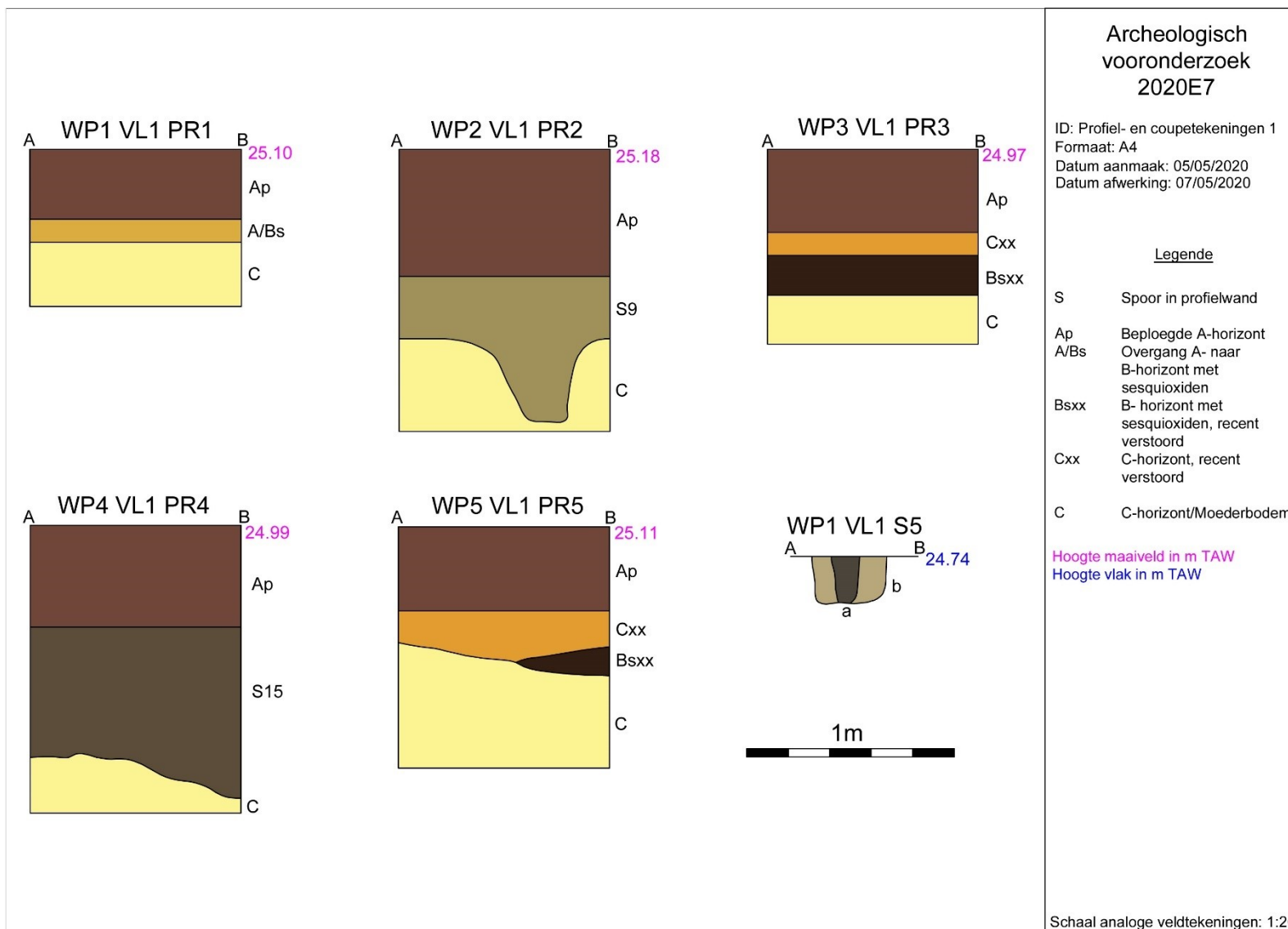
De site kent geen complexe verticale stratigrafie (Figuur 10). Er werden vijf bodemprofielen geregistreerd, die min of meer een gelijke bodemopbouw vertonen, met slechts enkele kleine onderlinge verschillen.

We hebben binnen het volledige onderzoeksgebied te maken met een donkerbruine ploeglaag (A-horizont) van ca. 30 tot 60 cm dik. Enkel in profiel 1 in de meest noordelijke proefsleuf werd hieronder een overgangslaag tussen de A- en de B-horizont met sesquioxiden vastgesteld van slechts 10 cm dik. Dit wil zeggen dat de oorspronkelijke bodem bijna volledig werd opgenomen in de bovenliggende ploeglaag. Hierna ving de moederbodem (C-horizont) aan (Figuur 11).

In de profielen 3 en 5 werd na de ploeglaag een verstoorde moederbodem (Cxx) met nog een restant van een eveneens verstoorde Bs-horizont (Bsxx) vastgesteld. Dit heeft te maken met de bebossing die aanwezig was op de zuidelijke helft van het onderzoeksgebied en die recent werd gerooid. Deze lagen werden door bioturbatie grondig verstoord (Figuur 12). In de profielen 2 en 4 was dit eveneens het geval, maar doordat er in de lagen minder duidelijk een onderscheid kon gemaakt worden tussen de restanten van de oorspronkelijke bodemopbouw, werd de gebioturbeerde/verstoorde laag hier aangeduid met de spoornummers die waren toegekend aan de aanwezige bioturbatie in het vlak. Hieronder was nog een onverstoorde moederbodem aanwezig (Figuur 13).

De bodemprofielen sluiten in grote lijnen aan bij de waarnemingen uit het landschappelijk bodemonderzoek.





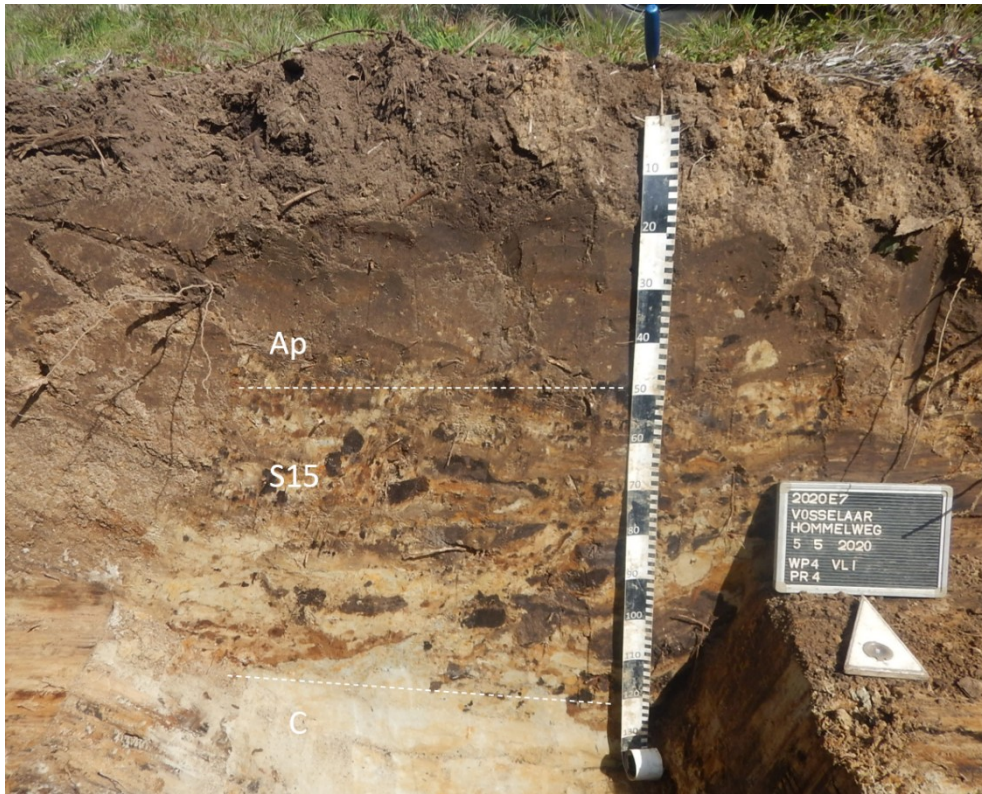
Figuur 10: Profiel- en coupetekeningen



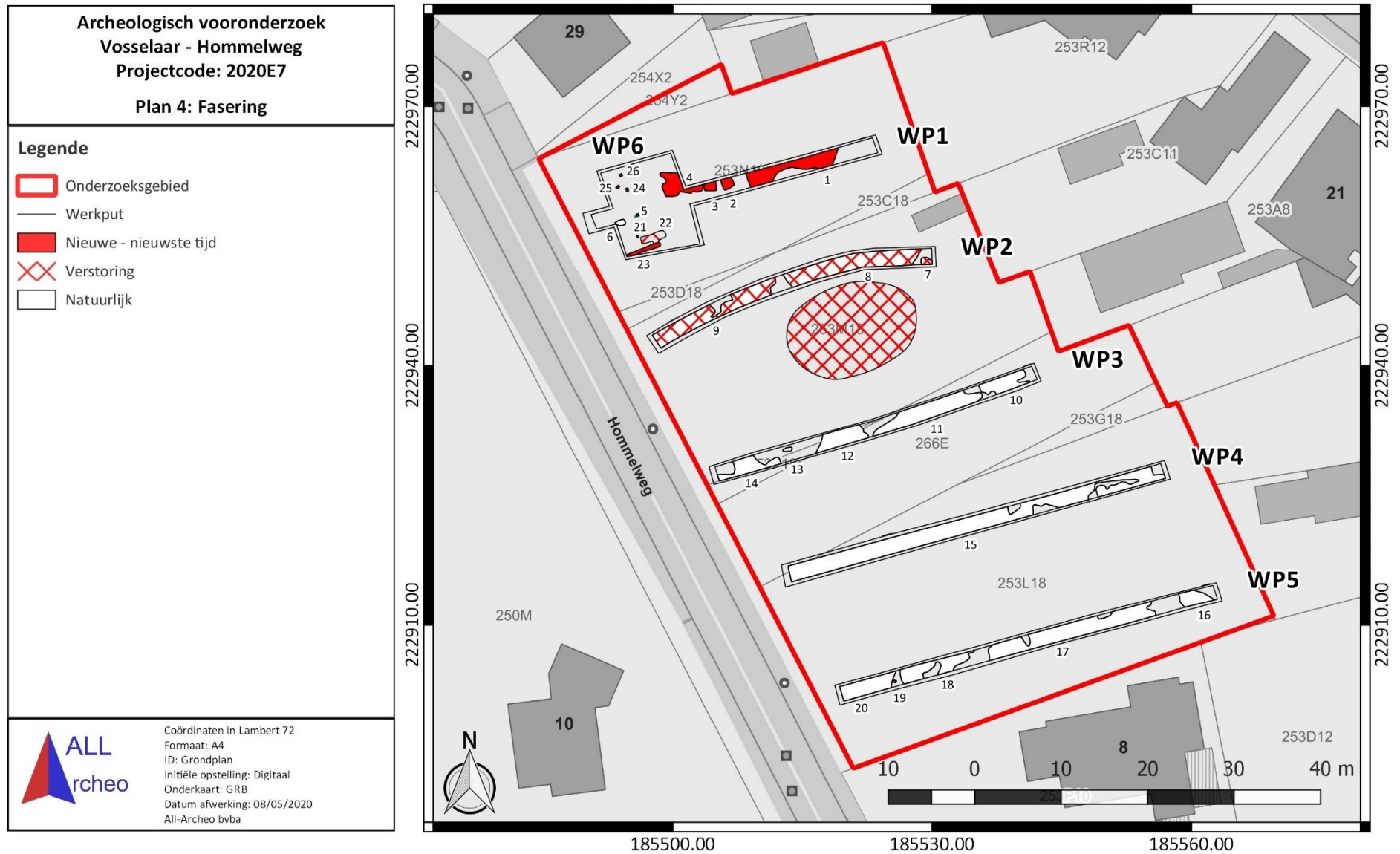
Figuur 11: Werkput 1, profiel 1 AB



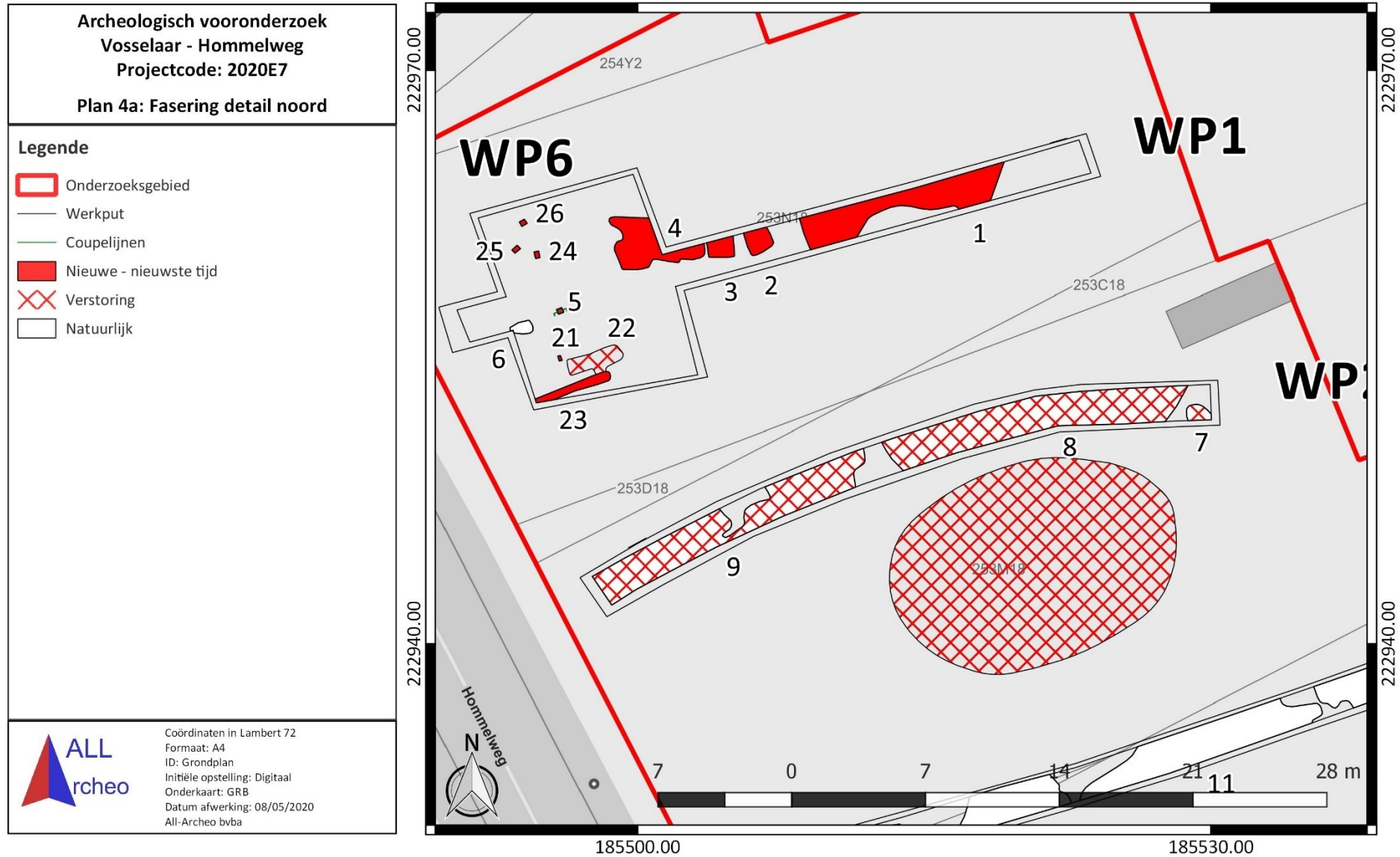
Figuur 12: Werkput 3, profiel 3 AB



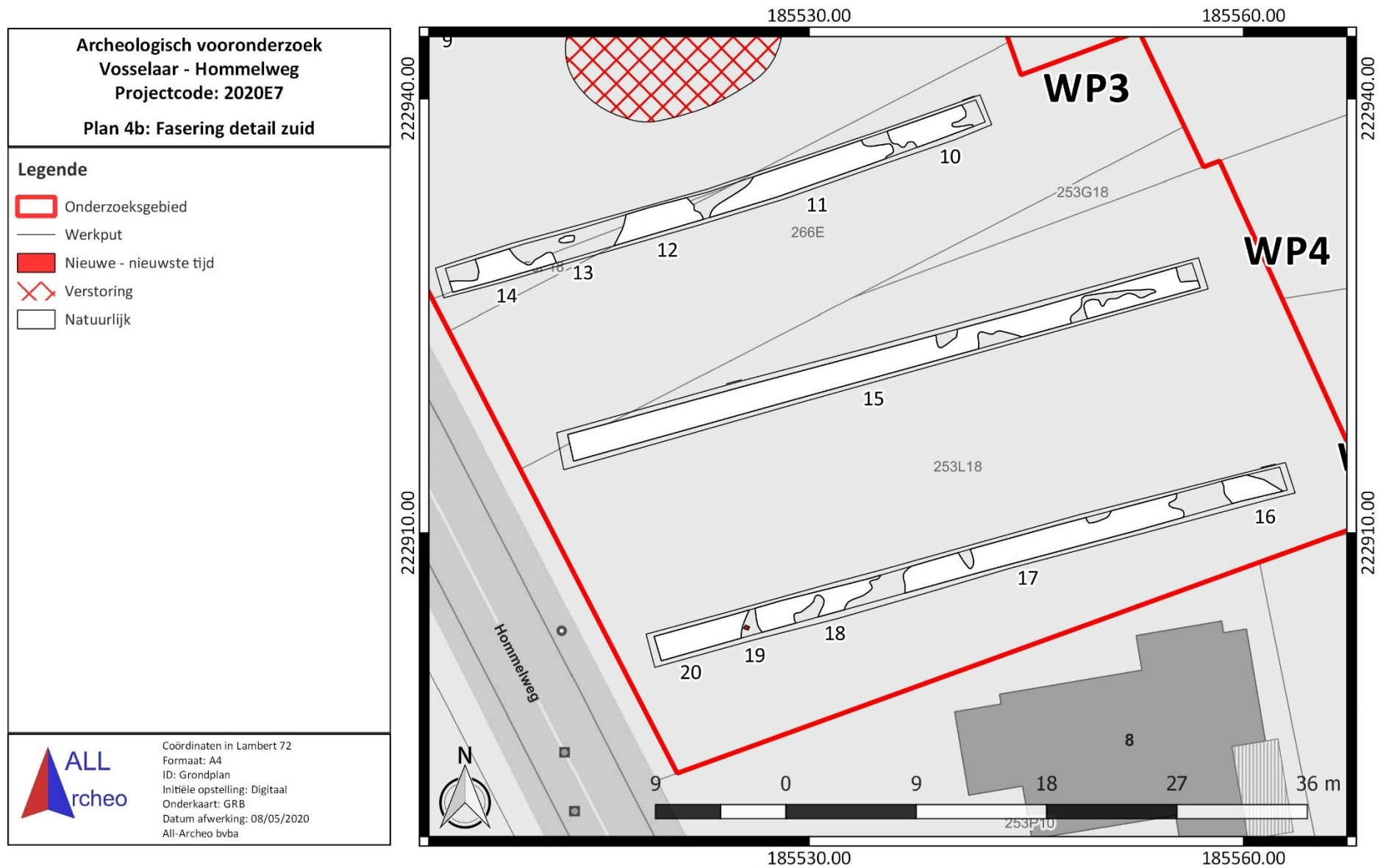
Figuur 13: Werkput 4, profiel 4 AB



Figuur 14: Faseringskaart, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 15: Detail faseringskaart noord, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 16: Detail faseringskaart zuid, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

### 2.4.6 Assessment van sporen

De site kent geen complexe verticale stratigrafie. De aangetroffen sporen worden per functionele categorie besproken. In totaal werden 26 sporen geregistreerd, waarvan zes paalsporen, vier kuilen, een greppel, vier verstoringen en elf natuurlijke sporen. De sporen bevonden zich op een diepte van ca. 30 tot 84 cm onder het maaiveld. De sporen werden verspreid over het volledige terrein aangetroffen (Figuur 14 - Figuur 16).

#### 2.4.6.1 Paalsporen

Binnen het onderzoeksgebied werden in totaal zes paalsporen aangetroffen, waarvan vijf in de meest noordelijke proefsleuf (S5, S21, S24-S26) en één in de meest zuidelijke (S19). Het gaat in alle gevallen om vierkante paalsporen met een donkere bruingrijze, niet-uitgeleogde vulling. De sporen tekenden zich ook scherp af in het vlak (Figuur 17). Op basis daarvan kunnen de sporen als recent beschouwd worden, vermoedelijk van omheiningen. Spoor 5 werd ook gecoupeerd. Er werd plastic aangetroffen in de kern van het paalspoor. Dit bevestigt een datering in de nieuwste tijd. In S26 kwamen ook een paar botresten voor van een klein dier, zoals een kip of konijn. Gezien de recente aard werden deze niet ingezameld als vondstmateriaal.



Figuur 17: Paalspoor S5 in het vlak (links) en in doorsnede (rechts)



Figuur 18: Kuil S3

### 2.4.6.2 Kuilen

De sporen S1 tot en met S4 worden als kuilen geïnterpreteerd. Ze hebben een donkergrijze, niet-uitgeloogde vulling met bruine vlekken en zijn scherp afgelijnd. De vorm varieert van rechthoekig tot onregelmatig (Figuur 18). In tegenstelling tot de sporen in de zuidelijke helft van het terrein (zie verder), vertonen deze sporen geen tot weinig planten- of boomwortels (bioturbatie). Het meest noordelijke perceel is qua moederbodem ook iets kleiiger dan de overige percelen. Gezien de geconcentreerde ligging van de kuilen en de vulling, kunnen deze sporen mogelijk geïnterpreteerd worden als kleiwinningskuilen. De niet-uitgeloogde vulling en de scherpe aflijning wijzen mogelijk op een datering in de nieuwe of de nieuwste tijd.

### 2.4.6.3 Greppel

Er werd slechts één greppel aangetroffen binnen het onderzoeksgebied, namelijk S23, in het aangelegde kijkvenster WP6. Het gaat om een westzuidwest-oostnoordoost georiënteerd spoor met een breedte van ca. 50 cm. De greppel is scherp afgelijnd en heeft een lichte grijsbruine gevlekte vulling. Het spoor oversnijdt de recente verstoring S22 (zie verder) (Figuur 19), waardoor de greppel eveneens gedateerd kan worden in de nieuwste tijd.



Figuur 19: Verstoring S22 en greppel S23



#### 2.4.6.4 Verstoringen

De verstoringen zijn centraal en in de noordelijke helft van het onderzoeksgebied gesitueerd. Het gaat om S7, S8 en S9 in WP2 en S22 in kijkvenster WP6 (Figuur 19). Het gaat eigenlijk om natuurlijke sporen zoals die in de zuidelijke helft (zie verder), die dan ook nog eens recent verstoord werden. Aanwijzingen daarvoor zijn recente bakstenen, metaal, glas en plastic (Figuur 20). Deze zijn hoogstwaarschijnlijk te relateren aan de aanleg van de vijver in het midden van het onderzoeksgebied.



Figuur 20: Verstoring S7 met puin in

#### 2.4.6.5 Natuurlijke sporen

De volledige zuidelijke helft van het onderzoeksgebied werd gekenmerkt door een hoge graad van bioturbatie, ten gevolge van het bos dat hier heeft op gestaan (S10-18, S20) (Figuur 21 en Figuur 22). Het gaat om een aangeplant bos, dat volgens historische luchtfoto's tussen 1971 en 1977-1990 werd aangelegd (Figuur 24 - Figuur 25). De bovenzijde van het archeologisch niveau werd hierbij grondig verstoord. De sleuven werden daarom iets dieper aangelegd dan op de werkelijke bovenzijde van de moederbodem, om de zichtbaarheid voor mogelijke oudere sporen te verhogen, maar de bioturbatie was op de meeste plaatsen te diep. Dit is ook te zien in de bodemprofielen PR2 en PR4 (zie ook 2.4.5)



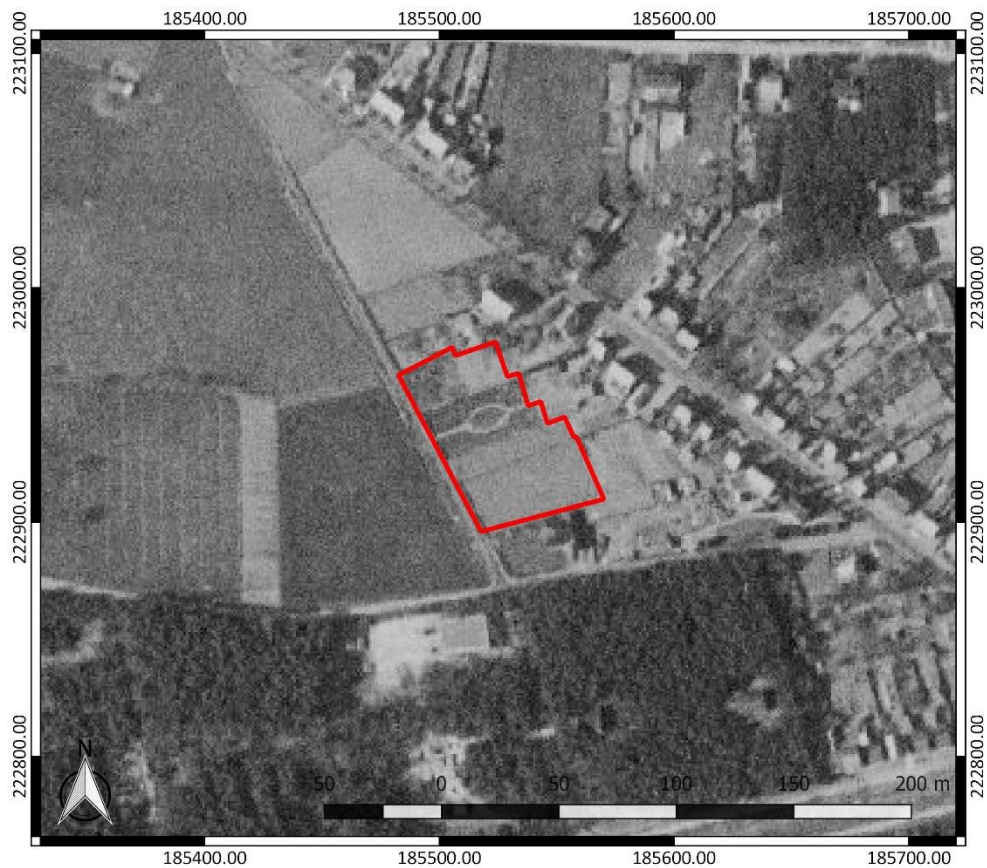
Figuur 21: Boom- of plantenkuil S6 met wortels in



Figuur 22: Gebioturbeerde zone S12, met veel boomwortels



Figuur 23: Overzicht van werkput 3 (links) en werkput 4 (rechts) met een hoge graad van bioturbatie



Figuur 24: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 25: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

#### 2.4.7 Assessment van het onderzochte gebied

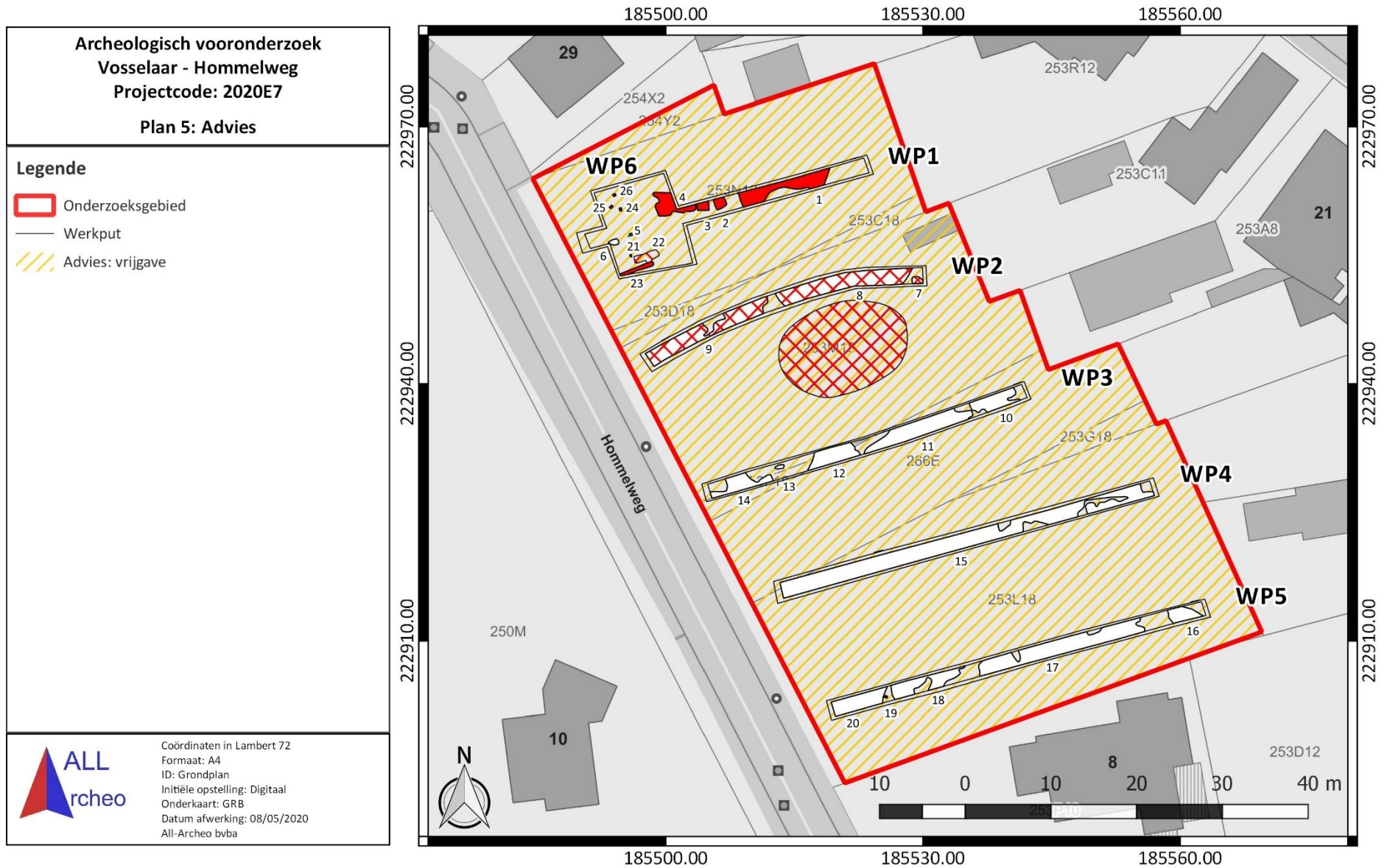
Na uitvoering van de voorgaande stappen kunnen de onderzoeksvragen beantwoord worden.

- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
  - o Ja, er zijn archeologische sporen aanwezig. Het gaat om paalsporen, kuilen, een greppel, verstoringen en natuurlijke sporen.
  - o De sporen komen verspreid voor binnen het onderzoeksgebied, met een concentratie aan natuurlijke sporen in de zuidelijke helft. De meeste paalsporen komen voor in de noordelijke helft. Op basis van de niet-uitgeloopte vulling en de scherpe aflijning van de sporen vermoeden we een datering in de nieuwe of de nieuwste tijd vermoeden. De sporen met puin en plastic in zijn zeker recent van aard.
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
  - o Er werd geen waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld. Er zijn geen sporen gevonden die te beschouwen zijn als resten van bewoning of van begraving. De sporen zijn in verband te brengen met recente activiteiten (bebossing, verstoringen, omheining).

- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
  - o De sporen tekenen zich duidelijk af in het vlak. De bewaringstoestand van de sporen is matig tot goed te noemen. De hoge graad van verstoring en bioturbatie laat niet toe uitspraken te doen over mogelijk oudere sporen.
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
  - o Er werden geen vondsten aangetroffen, waardoor geen uitspraken kunnen gedaan worden met betrekking tot de materiële cultuur.
- Wat is de potentiële kennisvermeerdering van een eventuele opgraving?
  - o De potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving is gering. De aanwezige sporen dateren in de nieuwe tot de nieuwste tijd en zijn te interpreteren als sporen van recente activiteiten (bebossing, verstoringen, omheining). De aanwezige sporen werden voldoende onderzocht tijdens het proefsleuvenonderzoek. Er is geen sprake van een waardevolle archeologische vindplaats.
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
  - o Gezien de geplande bodemingreep is geen behoud in situ mogelijk. Er zijn echter geen maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen, omwille van het ontbreken van een waardevolle archeologische vindplaats.
- Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?
  - o Het onderzochte gebied leverde sporen op, maar er is geen aanleiding om te spreken van een waardevolle archeologische vindplaats. De vastgestelde sporen omvatten voornamelijk paalsporen, kuilen, een greppel, verstoringen en natuurlijke sporen. De sporen kunnen gedateerd worden in de nieuwe en de nieuwste tijd. De aangetroffen sporen werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek, zodat behoud *in situ* of vervolgonderzoek niet nodig geacht worden. Bijkomend archeologisch onderzoek houdt onvoldoende potentieel op kennisvermeerdering in om de kosten van bijkomend archeologisch onderzoek te rechtvaardigen. Daarom worden geen bijkomende maatregelen nodig geacht.

#### **2.4.8 Interpretatie, beschrijving van de potentiële kennis, waardering en afweging noodzaak verder onderzoek**

Het proefsleuvenonderzoek heeft de informatie uit het bureauonderzoek en het landschappelijk bodemonderzoek kunnen aanvullen en bijstellen. Het is nu duidelijk dat in de te onderzoeken zone enkel archeologische sporen aanwezig zijn uit de nieuwe tot de nieuwste tijd. Ze zijn te interpreteren als resten van recente activiteiten (bebossing, verstoringen, omheining). De resultaten van het proefsleuvenonderzoek doen besluiten dat op het terrein geen waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is. De aangetroffen sporen werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek, zodat behoud in situ of vervolgonderzoek niet nodig geacht worden. Bijkomend archeologisch onderzoek houdt onvoldoende potentieel op kennisvermeerdering in om de kosten van bijkomend archeologisch onderzoek te rechtvaardigen. Daarom worden geen bijkomende maatregelen nodig geacht (Figuur 26).



Figuur 26: Overzicht van de nodig geachte maatregelen, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

### 3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toonde aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kende. Deze inschatting was gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein en de vele gekende archeologische waarden in de omgeving. Ze wezen er op dat resten uit de steentijd tot en met de middeleeuwen aanwezig konden zijn op het terrein. Uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dat een matig tot goed bewaarde bodemopbouw aanwezig was. Door landbouwactiviteiten was de bovenzijde van het bodemarchief opgenomen in de ploeglaag. Er was plaatselijk ook een vijver aangelegd op het terrein. De kans was klein dat steentijd artefactensites in situ bewaard waren gebleven. De vastgestelde bewaring van de bodem was wel van dien aard dat archeologische sporen nog aanwezig konden zijn op het terrein. Daarom was de uitvoering van bijkomend archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuvenonderzoek aangewezen, na het rooien van de bomen.

Proefsleuvenonderzoek geeft aan dat op het terrein enkel archeologische sporen aanwezig zijn uit de nieuwe tot de nieuwste tijd. Ze zijn te relateren aan recente activiteiten (bebossing, verstoringen, omheining). Het uitgevoerde archeologische vooronderzoek geeft aan dat op het terrein geen waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is. Daarom zijn geen bijkomende archeologische maatregelen nodig in het kader van de geplande werken.

## 4 Bibliografie

### 4.1 Publicaties

Cléda, B./A.Hellinx, 2017: *Archeologienota Vosselaar – Dreef*, Temse (Rapporten All-Archeo bvba 573).

### 4.2 Websites

Centrale Archeologische Inventaris (2020)  
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2020)  
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2020)  
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

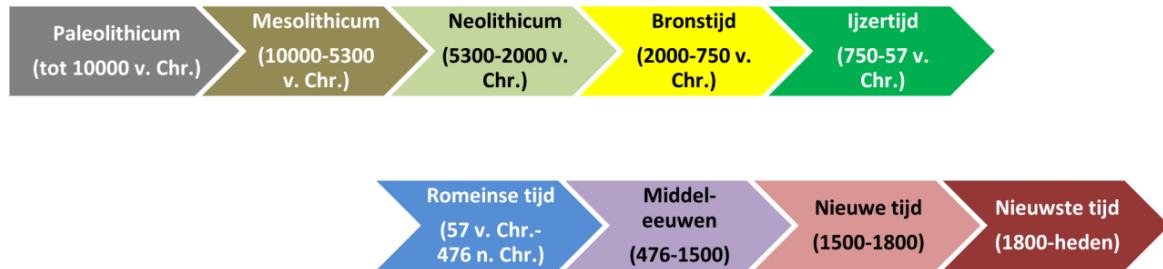
Geopunt Vlaanderen (2020)  
<http://www.geopunt.be/>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2020)  
<https://www.onderzoeksbalans.be>



## 5 Bijlagen

### 5.1 Archeologische periodes



### 5.2 Plannenlijst

Plannenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2020E7

Plan-nummer	Onderwerp/type	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
P1	Kadasterplan	1:1	Digitaal	07/05/2020
P2	Topografische kaart	1:1	Digitaal	07/05/2020
P3	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	07/05/2020
P4	Situeringkaart	1:1	Digitaal	07/05/2020
P5	Bodemprofielen en hoogtes	1:1	Digitaal	07/05/2020
P6	Allesporen	1:1	Digitaal	07/05/2020
P7	Allesporen detail noord	1:1	Digitaal	07/05/2020
P8	Allesporen detail zuid	1:1	Digitaal	07/05/2020
P9	Fasering	1:1	Digitaal	08/05/2020
P10	Fasering detail noord	1:1	Digitaal	08/05/2020
P11	Fasering detail zuid	1:1	Digitaal	08/05/2020
P12	Nodige geachte maatregelen	1:1	Digitaal	08/05/2020

### 5.3 Fotolijst

Fotolijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2020E7

ID	Type	Werk-put	Sector/vak	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/einde	Vervaardiging	Datum
F1	Overzichtfoto	/	/	/	Vijver	/	Digitaal	27/10/2017
F2	Profielfoto	1	/	1	PR1	AB	Digitaal	05/05/2020
F3	Profielfoto	3	/	1	PR3	AB	Digitaal	05/05/2020
F4	Profielfoto	4	/	1	PR4	AB	Digitaal	05/05/2020
F5	Spoorfoto	1	/	1	S5	/	Digitaal	05/05/2020
F6	Coupefoto	1	/	1	S5	AB	Digitaal	05/05/2020
F7	Spoorfoto	1	/	1	S3	/	Digitaal	05/05/2020
F8	Spoorfoto	6	/	1	S22 S23	/	Digitaal	05/05/2020
F9	Spoorfoto	2	/	1	S7	/	Digitaal	05/05/2020
F10	Spoorfoto	1	/	1	S6	/	Digitaal	05/05/2020
F11	Spoorfoto	3	/	1	S12	/	Digitaal	05/05/2020
F12	Overzichtsfoto	3	/	1	/	/	Digitaal	05/05/2020
F13	Overzichtsfoto	4	/	1	/	/	Digitaal	05/05/2020
F14	Luchtfoto	/	/	/	/	/	Digitaal	1971
F15	Luchtfoto	/	/	/	/	/	Digitaal	1979-1990

## 5.4 Tekeningenlijst

Tekeningenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2020E7

ID	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
T1	Profieltekening	WP1 PR1 AB, WP2 PR2 AB, WP3 PR3 AB, WP4 PR4 AB, WP5 PR5 AB, WP1 VL1 S5 AB	1:1	Digitaal	05/05/2020

## 5.5 Dagrapporten

### 5.5.1 Dagrapporten proefsleuvenonderzoek: projectcode 2020E7

Het proefsleuvenonderzoek duurde slechts één dag. Er werd geen dagrapport bijgehouden omdat de gegevens die normaliter in een dagrapport opgenomen zouden worden, afleesbaar zijn in het verslag van resultaten.

## 5.6 Sporenlijst

Gebruikte afkortingen:

NT: Nieuwe tijd

NST: Nieuwste tijd

Sporenlijst proefsleuvenonderzoek: projectcode 2020E7

Datum	Spoor-nr.	Werkput	Vlak	Tek./plan	Vorm	Aard	Kleur	Textuur	Inclusies	Bioturbatie	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoorrelatie	Vondstnr's - staalnr's.
5/05/2020	1	1	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR (ZW)	vrij vast zand	/	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST		
5/05/2020	2	1	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST		
5/05/2020	3	1	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DGR BR	vrij vast zand	/	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST		
5/05/2020	4	1	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT-NST		
5/05/2020	5	1	1	P4-12, T1	Vierkant	Heterogeen, gevlekt	DBR GR	vrij vast zand	plastic	Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NST		
5/05/2020	6	1	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DBR GR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	7	2	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BEI	vrij vast zand	BST, glas	Veel	Duidelijk	Natuurlijk/Ve rstoring	NST		
5/05/2020	8	2	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	BST	Veel	Duidelijk	Natuurlijk/Ve rstoring	NST		
5/05/2020	9	2	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk/Ve rstoring	NST		
5/05/2020	10	3	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	11	3	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		

Datum	Spoornr.	Werkput	Vlak	Tek./plan	Vorm	Aard	Kleur	Textuur	Inclusies	Bioturbatie	Aflijning	Interpretatie	Datering	Spoor-associatie /spoorrelatie	Vondstnrs - staalnrs.
5/05/2020	12	3	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	13	3	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LBR GR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	14	3	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	15	4	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LBR GR (DBR/ZW)	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	16	5	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LBR GR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	17	5	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LBR GR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	18	5	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LBR GR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	19	5	1	P4-12	Onregelmatig	Homogeen	DBR	vrij vast zand	/	Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NST		
5/05/2020	20	5	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	LBR GR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Natuurlijk	/		
5/05/2020	21	6	1	P4-12	Vierkant	Homogeen	LGR	vrij vast zand	/	Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NST		
5/05/2020	22	6	1	P4-12	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DGR BR	vrij vast zand	plastic, metaal, glas, bot, hout	Veel	Duidelijk	Verstoring	NST	ouder dan S23	
5/05/2020	23	6	1	P4-12	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Veel	Duidelijk	Greppel	NST	jonger dan S22	
5/05/2020	24	6	1	P4-12	Vierkant	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	/	Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NST		
5/05/2020	25	6	1	P4-12	Vierkant	Heterogeen, gevlekt	DBR GR	vrij vast zand	/	Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NST		
5/05/2020	26	6	1	P4-12	Vierkant	Heterogeen, gevlekt	LGR BR	vrij vast zand	bot	Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NST		